

Posudek oponenta

na disertační práci Mgr. Jany Šustové na téma:

Právo na právní pomoc

Autorka předkládá k hodnocení disertační práci o rozsahu 185 stran vlastního textu. Práce obsahuje všechny požadované přílohy.

Systematika práce je v zásadě zvolena vhodně, text je vyvážený a přehledný. Těžiště autorčina zájmu spočívá ve výkladu zajištění práva na právní pomoc (činností advokacie zejména, ale i soudů a jiných subjektů), resp. na poskytování právní pomoci. Vlastní problematika práva na právní pomoc, které je autorčíným zadáním však podrobněji rozebrána a zpracována není. Nálezy Ústavního soudu ČR jsou i proto autorkou sledovány a komentovány především v jiných souvislostech, než je ústavní rámec práva na právní pomoc (viz např. na str. 96 an). I podle úvodní partie hodnocené práce je autorčíným záměrem zkoumat možnosti zajištění právní pomoci (nikoli práva na ní) de lege lata v České republice, a to normativní a komparativní metodou.

V první části práce si autorka vytkla za cíl vymezit základní pojmy zkoumané problematiky. To se však nestalo. Právní pomoc a její formy přesvědčivě vymezeny nejsou. V rámci ústní obhajoby by proto autorka měla tento nedostatek zhojit, tím spíše že jasné vymezení zkoumané problematiky je pro celý obsah práce zásadní.

Další partie hodnocené práce je věnována připomenutí historického vývoje právní pomoci, resp. (stejně jako v předchozích výkladech) jejího poskytování nikoliv právu na právní pomoc.

Následující třetí část disertační práce Mgr.Šustové představuje podle autorky jednu z jejích zásadních partií. Autorka jí věnuje advokacii, jakožto hlavnímu subjektu poskytujícímu právní pomoc. V této partii se autorka postupně zabývá vztahem advokáta a klienta (včetně odměny advokáta a jeho práva a povinnosti odeprít poskytování právní pomoci), ustanovováním advokáta soudem (v různých typech řízení před soudem), určováním advokáta Českou advokátní komorou, poskytování právních služeb *pro bono* a povinným zastoupením

účastníka v řízení. Autorčiny výklady jsou převážně fundované a vycházejí z dobré znalosti platného práva a dalších, autorkou vhodně zvolených pramenů. V rámci ústní obhajoby by měla autorka vyjasnit podstatu *pactum de quota litis* a tzv. *success fee*, nesprávně označenou jako dodatečná odměna. Vzhledem k významu podílové odměny v systému právní pomoci osobám v nevýhodě měla autorka rovněž podrobněji rozvést problematiku její přiměřenosti nejen obecně, ale i na konkrétních případech.

Další výklady jsou věnovány ustanovování advokáta účastníku řízení soudem. Opět postrádám podrobnější a konkrétnější výklad např. k otázce potřeby takového zastoupení účastníka z hlediska ochrany jeho zájmů. Autorka se totiž omezuje jen na konstatování, že půjde zejm. o skutkově nebo právně složité věci (viz str. 41), přičemž jde o jednu ze zásadních otázek zkoumané problematiky. Dále se autorka zabývá ostatními druhy řízení před soudem a ustanovováním advokáta v nich. Pokud jde o určování advokáta Českou advokátní komorou na str. 65 vychází autorka z mylného předpokladu, že takto určený advokát je činný pouze bez odměny. To je významné i pro další úvahy o efektivnosti celého systému zajištění právní pomoci.

Celkově však v této partii prokazuje autorka dobrou znalost platného práva i judikatury. Chybí však například zpracování statistických údajů (o např. počtech určených advokátů, na základě kterých by autorčiny závěry působily přesvědčivě). Autorka nevymezuje pojem poskytování právních služeb *pro bono* ani jeho možné podoby. Komentuje jen jeho účel a význam.

Pokud jde o problematiku tzv. povinného zastoupení, autorka prokazuje dobrou znalost judikatury a stručně uzavírá a shrnuje výhody a nevýhody tohoto institutu.

Následující čtvrtá partie hodnocené práce se věnuje roli civilních soudů při poskytování právní pomoci a autorka se v ní zabývá poučovací povinností soudů. Nejprve autorka připomíná základní význam a rozsah poučovací povinnosti, důsledky pochybení soudu při poučování a dále pak vybrané druhy poučovací povinností podrobně rozebírá. Tuto partii považuji za nejlepší z celé hodnocené práce, protože autorka prokazuje mj. schopnost adekvátní práce se zvolenými prameny poznatků (především judikatury, protože ostatních pramenů je zmiňováno minimum). Místo poučovací povinnosti soudu v systému zajištění právní pomoci je však determinované.

Následující partie se zabývá dalšími subjekty, které mohou poskytovat právní pomoc, a to jak dalšími právníckými profesemi, tak i spolky, resp. dalšími subjekty a významem pojištění právní ochrany.

Šestá část hodnocené práce pak přináší komparativní poznatky a výklady. Autorka přitom zvolila právní úpravy SRN a Velké Británie. Autorka by měla vyjasnit co přesně institut *prozesskostenhilfe* pokrývá (např. na str. 159 uvádí, že náklady soudního řízení a náklady spojené s činností ustanoveného advokáta, a to vyžaduje zpřesnění). Výklady vztahující se k Velké Británii pak vyznívají mylně tak, že kromě režimu, vyplývajícího z normy Legal Aid, Sentencing and Punishment of Offender Act (2012), jiné formy právní pomoci neexistují.

Práce uzavírá část věnovaná dostupnosti právní pomoci v České republice, resp. stavu a jeho hodnocení. Autorka hodnotí jako příčiny neuspokojivého stavu jednak roztržitost úpravy, obecné vyjádření podmínek (umožňující diskreci). Návrhy řešení jsou formulovány jen obecně a promítá se v nich nejasné teoretické pojetí tématu, které bylo výtčeno zde shora.

Celkově hodnotím předloženou práci Mgr. Jany Šustové jako práci, která přes uvedené výhrady v zásadě splňuje požadavky kladené na tento druh prací a proto práci doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertačních prací.

V Praze dne 18.10.2014

Doc.JUDr.Alena Macková, Ph.D.

Oponentka práce